haja vsak dan razen nedelj in praznikov.

ued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXIV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., četrtek, 24. decembra (Dec. 24), 1931. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 300

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ERIŠKI KON-RES ODŠEL NA POČITNICE

je po vroči debati odobril overjev moratorij s 69 pro-2 glasovom

shington, D. C., 23. dec.— je višja zbornica sprejela cijo, s katero je odobrila erjev moratorij, nakar je elo kongresa zaključeno in člani podali na počitnice, ki trajale do 4. januarja.

olucija potrebuje sedaj sa-edsednikovega podpisa, na-dogovor, ki določa enolet-goditev plačevanja med-h dolgov, oficielno sankcio-

S tem bo ameriška vlada ala, da je pripravljena za to odpovedati se plačilom, šajo 225 milijonov dolar-

plačila v smislu moratori-bodo razdelila na dobo de-. Izpalčevala se bodo v e-obrokih poleg obresti, ki očene na štiri odstotke.

prejetjem moratorija je bi-ljučeno spet eno poglavje u med administracijo in esom. Večina v obeh zbor-je pokazala, da je priprav-podpirati Hooverjevo poli-i se nanaša na odnošaje z nstvom, toda viharna deba-kateri so se slišale hude ob-proti predsedniku, je bila nje, da se bo kongres pro-edukciji ali črtanju vojnih , kot jo je predlagal Hoo-svoji poslanici pri otvorit-edanja.

podnji zbornici je bil re-anski kongresnik McFad-ajboljoster v obsodbi Hoo-e politike. Obdolžil je ednika, da je prodal Zdru-žave nemškim mednarod-ankirjem. V senatu pa je predsednika senator John-Kalifornije. Boj proti mo-u, dasi je bil hud, ni mo-premeniti situacije, kajti dnik Hoover je že pred dobil zagotovilo od vodi-obeh strank, da bodo pod-egov načrt moratorija, ka-je proglasil 20. junija, da emčijo pred finančnim po-in morebitno civilno voj-

strijski napredek v sovjetski Rusiji

cija bo za dvajset odstot-večja kot lansko leto

York. — (FP) — "Eco-Review of the Soviet U-je v decemberski številki statistiko o industrij-apredku v Rusiji.

stika pokazuje, da se je ijska produkcija v prvih mesecih t. l. zvišala za primeri z isto dobo lan-ta. Produkcija je manjša ila napovedana ob pričet-. Takrat so sovjetske av-naznanila, da bodo izro-novih tovarn obratu, do-ih le krog 250, ker so na-a nepričakovane zapreke. rugo leto napovedujejo produkcije za 36%, ta-bo petletni program go-kega dela vseeno končan letih. Uprava industrij trila disciplino, da dose-lj.

tska unija je podvojila nost produkcije od leta statistiki nemškega e-kega in raziskovalnega je Rusija takrat kon-5.5% svetovne produk-a v prvi polovici tega le-ta kontrola zvišala na Sovjeti so v teh letih pre-rancijo in Veliko Brita-so sedaj na tretjem me-prvem so Združene dr-drugem pa Nemčija. In-odi, da bo Sovjetska uni-ugi polovici t. l. prekosila in bo postala prva za nimi državami. Da li bo pozicijo obdržala tudi po-in če konča depresija v kapitalističnih državah, je seveda drugo vprašanje.

Produkcija premoga je narastla za 12% in sličen napredek zaznamuje tudi železna in jeklarska industrija. Kadar bodo zgrajene velike jeklarne v Magnitogorsku, se bo produkcija jekla povečala za 50%, se glase napovedi.

Japonci zasedli kitajsko mesto

Nadaljnje japonske kampanje za iztrebitev banditov v Mandžuriji

Mukden, Mandžurija, 23. dec. — Japonske čete so včeraj zasedle Fakumen, veliko trgovsko mesto v bližini Mukdena, ki šteje več kot stotisoč prebivalcev. To je prvi uspeh kampanje proti kitajskim pobojnikom. Pravi namen te kampanje je, pregnati kitajsko vojaštvo iz Činčova, ki je edina važna točka, katero kontrolira Kitajska v Mandžuriji.

Včeraj so bile v teku tri bitke v bližini Fakumena. Japonske izgube so znašale dva mrtva in tri ranjene, kitajske pa dvajset mrtvih in več ranjenih.

Tokio, 23. dec. — Danes se je doznalo, da je japonska konjenica in infanterija otvorila kampanjo za iztrebljenje več tisoč kitajskih banditov, ki se zbirajo v bližini Anšana, Haičenka in Yingkova.

Kongres je ignoriral brezposelne

Prepira se o malenkostih, glavna vprašanja pa zanemarja

Washington, D. C. — (FP) — Kongres se je sestal v začetku decembra in ni storil še ničesar za brezposelne in najbrž tudi ne bo, če ne bodo postale zahteve po odpomoči dovolj glasne. V obratnem slučaju se bo tudi po končanih počitnicah pričkal, kakor so se pričkali delegatje na konvenciji Ameriške delavske federacije, o možnem kvarljivem učinku federalne pomoči, medtem ko na milijone delavskih družin trpi bedo in pomanjkanje.

Senatorja Costigan in LaFollette sta sicer predložila zakonske načrte za federalno pomoč brezposelnim, v spodnji zbornici je kongresnik Huddleston stavil predlog za vladno apropriacijo, toda to je tudi vse. Komiteji niso pripravljeni na delo in obe zbornici se sedaj predvsem zanimata za vprašanje povišanja davkov.

Na zaslišanju pred LaFolletovim podkomitejem je Melvin Traylor, reprezentant največjih bankirjev in tovarnarjev na srednjem zapadu, izjavil, da je depresija posledica svetovne vojne, katera je požrla dvesto milijard dolarjev bogastva. Traylor je priznal, da je ameriški kapitalizem naložil težke obligacije Evropi po vojni in da so radi tega evropske države bankrotirane, da narodi stradajo in da prevladuje rebelno razpoloženje, toda on ne pozna nobene remedure.

Traylorjevo stališče je tudi stališče večine članov v obeh zbornicah kongresa. Vsi so alarmirani, toda načrtov za ozdravitev situacije nima nihče. Bankirji so bili pozvani v Washington, da pojasnijo, kako visoke profite so napravili s prodajanjem dvomljivih nemških zadolžnic, toda pojasnila ne bodo rešila Nemčijo pred fašistično ali kakšno drugo diktaturo, niti nemškega ljudstva pred trpljenjem in tudi ne nekaterih manjših newyorških bank, ki imajo v rokah kratkoročne nemške kredite, kateri zapadejo v februarju in jih Nemčija ne bo mogla poravnati.

Zastoj v jeklarski industriji

Pittsburgh, Pa. — Carnegie Steel Co. operira samo tri plavže izmed 27, ki jih ima v pittsburškem distriktu.

DRASTIČNA EKONOMSKA NAREDBA V PRUSIJI

Vlada bo zaprla opere, gledališča, kulturne institucije in zmanjšala število uradnikov in uslužbencev, da zniža izdatke

Berlin, 23. dec. — Prusija, največja država v Nemčiji, ki ima več kot polovico nemškega prebivalstva, je sledila vzgledu narodne vlade, ko je včeraj izdala zasilno naredbo, katera bo globoko posegla v življenje Nemčije in odpravila kulturne institucije, na katere je Nemčija tako ponosna.

Naredba predviduje drastične redukcije izdatkov, odslovitev velikega števila uradnikov in uslužbencev ter nove davke, s katerimi upa, da bo zmanjšala deficit za $42,000,000.

Naredba določa zatvoritev slovitih oper v Wiesbadenu in Kasselu ter Schillerjevega gledališča v Berlinu. Zaprla bo tudi znamenite akademije umetnosti v Breslavi, Koenigsbergu in Kasselu in odsjovila vse profesorje. Odpravila bo več kot 50 uradov v državni upravi, zaprla veliko število obrtnih in večernih šol, ostalim bo pa znižala državno subvencijo za 30%. Dalje bo odpravila 60 sodišč, število administracijskih distriktov bo znižala, visokim uradnikom pa bo odvzela asistente in jim znižala plače za deset odstotkov.

Davki na posestva bodo povečani, kajti Prusija mora skrbeti za več kot milijon brezposelnih delavcev, kateri več ne prejemajo državne podpore. Število brezposelnih v Prusiji se je podvojilo v teku enega leta. Država je naprosila tudi dr. Hoenker-Aschoffa, finančnega ministra, naj skuša dobiti posojilo v vsoti $150,000,000.

Mestna elektrarna izkazuje profit

Norwalk, O. — Tukajšnja mestna elektrarna bo znižala cene elektriki za dvajset odstotkov po novem letu in vzlic temu bo spravila velik dobiček, ki bo davkoplačevalcem znižal davke. Mesto bo prihranilo vsak mesec do pet tisoč dolarjev vsled redukcije cen za elektriko.

Redukcije plač na nemških železnicah

Berlin. Arbitražno razsodišče je ugodilo apelu uprave železnic in reduciralo mezde železničarjem za 4.5%.

Odkrili staro egiptovsko palačo

Kairo, Egipt. — Egiptovski arheologi so te dni odkopali pri Tell El Amarni ostanke palače, ki je stala pred 3000 leti. Domnevajo, da je bila to palača kraljice Nefertiti.

Indijski voditelji urgirajo revolto

Skušali bodo pregovoriti Gandija, da se izreče za odprt odpor proti britski nadvladi. Angleške avtoritete prepovedujejo zborovanja

Bombaj, Indija, 23. dec. — Da se Indijci pripravljajo na odločen odpor proti britski nadvladi, je bilo razvidno iz govora Čandra Boseja, vplivnega voditelja indijskih nacionalistov, v katerem je poziral narod, naj se organizira na vseh frontah v boju za neodvisnost.

Tukajšnje časopisje poudarja, da bodo radikalni indijski nacionalisti skušali pridobiti Gandija, ki se v kratkem povrne v Indijo, za takojšnjo odločno akcijo proti Veliki Britaniji. To kaže tudi Bosejeva izjava, v kateri je rekel, da bo napel vse sile, da pregovori Gandija in ostale voditelje nacionalističnega gibanja na odprto vojno proti britskim avtoritetam. Bose je bivši župan Kalkute.

V združenih provincah je izzvala drastična naredba, ki določa strogo postopanje proti osebam, ki agitirajo proti plačevanju davkov in najemnine, močan odpor. Britske avtoritete so aretirale veliko število agitatorjev in jih poslale v zapor. Vlada je prepovedala zborovanja in konference in zagrozila panditu Jawarhalalu Nehru z izgnanstvom, ako bo v svojih govorih hujskal proti plačevanju davkov. Voditelji tega gibanja so vseeno odločili, da bodo nadaljevali s sklicavanjem zborovanj in konferenc. Jutri se bo vršilo tako zborovanje v Allahabadu, na katerem bo kot glavni govornik nastopil Nehru.

Finančne poteškoče na Ogrskem

Vlada odredila moratorij na zunanja izplačila. —Wall Street je pričakoval to akcijo

Budimpešta, 23. dec. — Ogrska vlada je razglasila moratorij na zunanje dolgove, ki vstopi danes v veljavo. Uradna izjava pojasnjuje, da je bil ta korak potreben, ker je zunanje trgovinsko ravnotežje nezadostno in vsled tega nima država dovolj tujezemskega denarja, ki bi bil sprejemljiv za ogrske upnike.

Naredba, ki jo je izdal finančni minister Frederich Koranyi, se glasi, da se bo ves zunanji denar, s katerim razpolaga država, uporabil za izplačevanje rekonstrukcijskega posojila, ki je bilo napravljeno leta 1924. To posojilo znaša krog štiri milijone dolarjev.

Da prepreči zastoj trgovinskih aktivnosti, bo Ogrska narodna banka dajala trgovinskim in industrijskim firmam posojila, da bodo lahko nadaljevale s svojim poslovanjem.

PETLETNI NAČRT BO STAL 27 MILIJARD

Molotov apelira na delavce, naj ga izvedejo v štirih letih. Zarote proti Sovjetski uniji

Moskva, 23. dec. — Viheslav Molotov, predsednik sveta ljudskih komisarjev, je na sestanku centralnega eksekutivnega komiteja sovjetske vlade, izjavil, da posedujejo sovjetski delavci potrebno energijo in odločnost, da triumfalno izvedejo petletni načrt v štirih letih. Njegov govor je slišalo več sto delegatov, ki so prišli v Moskvo z vseh strani Rusije.

Skupni kapital, ki bo potrošen za petletni načrt, bo znašal 27 milijard dolarjev, 16% več kot je bilo prvotno preračunano, je dejal Molotov. Nekatere industrije so dosegle svojo kvoto že ob zaključku tretjega leta petletnega načrta. Izjavil je, da so potrebne nekatere izboljšave v transportaciji po suhem, na vodi in v zraku.

Molotov je v svojem poročilu na kratko omenil tudi Združene države. Izjavil je, da ne vidi možnosti velikih izprememb v Ameriki. "Mi bomo poskušali zgraditi v prihodnjih dveh letih več plavžev kot jih bodo Združene države zaprle," je dejal. Te besede so izzvale smeh med delegati.

Komisar je zaključil svoje poročilo z izjavo, da so imperialistične sile skovale večje število zarot, s katerimi so hotele zapletsi sovjetsko Rusijo v vojno. To je bilo dokazano v razvoju dogodkov v Mandžuriji, je dejal Molotov, in pristavil, da mora biti sovjetska vlada vedno pripravljena proti zarotam in nadaljevati svojo politiko miru, kar je največja garancija za uspešno izvedbo petletnega načrta gospodarskega dela.

Gangeži vlekli plače brez dela v sanitarnem distriktu

Chicago. — Med nadaljevanjem obravnave proti devetorici bivših uradnikov sanitarnega distrikta je prišlo na dan, da so bili tudi razvpiti gangeži med "nameščenci," ki so vlekli mastne plače, ne da bi bili kaj delali. Med temi je bil "Diamond Joe" Esposito, ki je že ubit, njegova žena in drugi notorični karakterji. Dalje je bilo dognano, da so bili na plačilni listi nekateri bivši in sedanji poslanci v državni legislaturi iz južnega Illinoisa.

New York, 23. dec. — Naznanilo, da je ogrska vlada odredila delni moratorij na zunanje dolgove, ni povzročilo velikega iznenadenja v Wall Streetu. Finančni krogi so vedeli že dolgo časa, da se mora Ogrska boriti z velikimi poteškočami pri dobavljanju tujezemskega denarja za kritje svojih obligacij.

—Federated Pictures.

Jetniki v čikaški okrajni ječi popravljajo stare otroške igrače, katere je potem "dobri Mikjavž" razdelil med deco bednih.

Socialna zakonodaja v Ohiju

Governerjeva komisija proučuje sisteme brezposelnostnega zavarovanja

Columbus, O. — (FP) — Država Ohio, ki je prva sprejela delavski odškodninski zakon med industrijskimi državami, bo morda tudi pionirka pri uvedbi zavarovanja proti brezposelnosti.

Governer je pred meseci imenoval komisijo za proučavanje brezposelnostnega zavarovanja. Komisiji načeluje senator James A. Reynolds, zagovornik takega zavarovanja, ostali člani pa so rabinec A. H. Silver iz Clevelanda, H. Gordon Hayes, profesor na državni univerzi, dr. M. I. Rubinow, Amy Maher, član zadružne lige in par drugih ekonomskih veščakov.

Državna postavodaja je določila $15,000 za proučavanje sistemov brezposelnostnega zavarovanja. Komisija bo na temelju podatkov sestavila načrt in ga predložila legislaturi, ki se snide l. 1933, medtem pa bo vodila agitacijo, da pridobi ljudstvo za brezposelnostno zavarovanje, katerega se bi financiralo s prispevki delodajalcev in delavcev, država pa bi nosila upravne stroške.

Angleške delavske se pripravlja na boj

V teku je velika kampanja za ojačanje delavske stranke

London. — "En milijon novih članov" je geslo angleške delavske stranke, ki je pričela z obširno kampanjo za ojačanje svojih vrst. Vsem krajevnim strokovnim organizacijam, političnim strankam, ženskim in mladinskim delavskim klubom, nad 80,000 po številu, je bil poslan poziv za intensivno akcijo. Podpisala sta ga Arthur Henderson, vodja stranke, in W. M. Citrine, tajnik strokovnega kongresa.

V svrho kampanje je dežela razdeljena na 30 distriktov, v katerih so sklicane konference zastopnikov vseh delavskih organizacij. Vsi delavski voditelji so mobilizirani, da nastopijo na teh konferencah in vodijo kampanjo za milijon novih članov. Tekom kampanje bo osebno obiskanih vseh sedem milijonov delavskih volilcev.

V okrožnici Henderson in Citrine poudarjata, da se mora delavstvo tesneje oprijeti delavske stranke in strokovnih organizacij. Vsak član delavske stranke bi moral biti član strokovne organizacije in vsak unionist član delavske stranke. "Politično imamo dosti za izboljšati in boriti se proti močnemu sovražniku. Na industrialnem polju nam bo novo leto prineslo novih problemov, ki bodo zahtevali rabo večje unijske sile."

Trije ubiti, ko se je podri strop vatikanske knjižnice

Rim, 23. dec. — Včeraj se je udri strop obokane vatikanske knjižnice, ki je bila zgrajena l. 1588, in pri tem so bile tri osebe ubite, dve pa še pogrešajo.

Med ubitimi je tudi rev. dr. Marco Vattasso, ki se je mudil v istem času v knjižnici. Potegnili so ga še živega izpod razvalin, toda na poti v bolnišnico je umrl. Ostala dva sta bila delavca, ki sta bila pozvana, da napravita popravila na steni, kjer se je pokazala velika razpoka. Večje število dragocenih knjig in manuskriptov, ki jih je hranila knjižnica, je bilo uničenih.

Stavka pristaniščnih delavcev v Franciji

St. Nazaire, Francija. — Šest tisoč pristaniščnih delavcev je zastavkalo, ker so jim delodajalci znižali mezde. Obeta se dolgotrajna bitka, ako ne bodo delodajalci umaknili redukcije in pristali na druge koncesije, ki so jim bile predložene.

KOMISIJA RAZGALILA TERORIZEM V HARLANU

Poročilo potrjuje Dreiserjeve ugotovitve. Divjanje džungelske oblasti nad rudarji in simpatičarji

Frankfort, Ky. — (FP) — Governerjeva komisija, ki je preiskovala džungelsko oblast v harlanskem distriktu, je v svojem poročilu governerju Sampsonu razgalila ves terorizem nad rudarji in s tem potrdila ugotovitve pisatelja Dreiserja in njegove skupine. Poročilo obsega 1200 strani in pri čitanju se človeku ježijo lasje. Komisijo sta tvorila sodnik J. S. Hays in odvetnik A. A. Bablitz, dva ugledna Kentukijčana.

Komisija navaja posamezne slučaje terorizma. Neki A. Simpson, pravi poročilo, je bil v pijanem stanju aretiran v Evartsu in vržen v zapor. V zaporu je bil ponoči ustreljen skozi omrežje celice. "Nikdo ne ve kako je prišlo do tega umora", pravi poročilo.

L. P. Fuson, tesarski mojster v Evartsu, ki je simpatisiral z rudarji in podpisal več poroštev za aretirane stavkarje, je bil omrežen. Obtožen je bil, da je kršil prohibicijsko postavo. Policija pravi, da je vrgel steklenico žganja skozi okno, ko je udrla v njegovo stanovanje. Komisija je mnenja, da se to ni moglo zgoditi, ker je okno zamreženo.

Umor Julius Baldwina in Joe Moora v rudarski kuhinji v Evartsu komisija obsoja in pravi, da je bil to "neupravičen uboj". Harlanske oblasti so governerjevima preiskovalcama obljubile nadaljnjo raziskavo, vendar pa novemberska veleporota ni obtožila nikogar.

Glede umora trgovca John Chasteena, ki je bil naklonjen rudarjem, komisija navaja pričanje John B. Grossa, bivšega harlanskega ječarja in davčnega asesorja, ki je rekel, da je bila porota tako izbrana, da se je že vnaprej vedelo, da ne bo spoznala krivim za ta umor deputija Randolpha. To se je na obravnavi tudi zgodilo.

"Distriktni odvetnik je trdil, da je storil vse v njegovi moči, da bi bil Randolph spoznan krivim", pravi komisija, "in kolikor se on spominja, je bil Chasteen ustreljen s strani. Zgleda pa, da je on pozabil na evidenco. Po izjavi uglednega zdravnika dr. Martina je bil Chasteen ustreljen v hrbet."

Ruby Shadrick iz Evartsa, ki je bila priča napadom deputijev na rudarje, je izpovedala pred komisijo, da sta jo po bitki dva deputija odvedla na svoj dom, kjer sta jo držala 60 dni. Kupila sta ji obleke za $60 in ji obljubila, da jo izšolata za bolniško strežnico, ako bo pričala proti rudarjem. Njenemu bratu pa sta obljubila lepo pohištvo in dobro delo v rovu, ako bo pričal proti dvema rudarjema, Bill Greenu in Williamsu. Ob istem času je bil ta brat obtožen treh umorov, deputija pa sta mu obljubila lepo bodočnost, ako bo ugodil njuni želji.

To je le par izčrpkov iz poročila. Komisija zvrača krivdo za to situacijo tudi na "I. W. W. National Miners unijo in Mednarodno delavsko obrambo, ki sta ustanovili sovjetsko unijo delavcev". Splošno pa je znano, da je prišlo do nemirov, ko so se rudarji pričeli organizirati v U. M. W. of A.

Komisija navaja tudi izjave prič glede Rdečega križa, ki je odklonil pomoč lačnim rudarjem in njihovim družinam. Poročilo izraža upanje, da bo "Rdeči križ priskočil na pomoč in nudil potrebno podporo vsem krivim in nedolžnim rudarjem, ki so v pomanjkanju v Harlan okraju".

NAROČNIKOM

Radi postavnega praznika Prosveta jutri (v petek) ne izide.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year. Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

139

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1931) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Propadle banke

V zadnjih desetih letih je v Združenih državah propadlo 7363 bank. V zadnjem letu je 1668 bank zaprlo vrata. V tem letu je povprečno propadlo sto ameriških bank vsak mesec.

To pomeni, da je propadla četrtina vseh bank v Združenih državah, ne vštevši onih, ki so se izognile polomu z združitvijo. Vsi kraji Amerike so prizadeti.

V Iowi je propadlo 573 bank in 1262 jih je ostalo; v North Dakoti je 517 bank zaprlo vrata in — 366 še posluje; v Minnesoti je šlo 416 bank po vodi in ostalo jih je 1915; v Nebraski je propadlo 374 bančnih zavodov, dočim 733 še živi; v Južni Dakoti je šlo 374 bank in 373 je še odprtih; v Missouriju je zaprlo vrata 358 bank in 1235 še diha; v Georgiji je propadlo 336 bank in ostalo je 398; v Oklahomi je skrahiralo 264 in ostalo 598; v Texasu je šlo 250 in ostalo 1293; v Kansasu je propadlo 238 in ostalo 1051; v South Carolini je šla večina — 225, ostalo 173; v Illinoisu 213, ostalo 1683; v Montani 201, ostalo 185. Itd.

Veliki finančni centri — New York, Chicago, Philadelphia, Pittsburgh, Toledo — so poplavljeni s krahi. Več kot polovica propadlih bank je bilo kapitaliziranih s $25,000 ali več, toda zadnje mesece je treščilo ob tla tudi nekaj velikih zavodov z milijoni dolarjev vlog; na primer "The Bank of United States" v New Yorku je imela 200 milijonov dolarjev vlog.

Zakaj so propadle te banke? Zakaj banke propadajo?

Prvič banke propadajo zaradi stupidnosti in zlobnosti bankirjev. Nekateri bankirji so pošteni, drugi so špekulantje in spet drugi so navadni kruki. Nekateri pošteni bankirji so bedasti. Denar, ki ga dobe od vložnikov, vtaknejo v zemljo v Floridi, v divje oljne delnice, v prve vknjižbe na špekulativnih poslopjih in hotelih; drugi dajejo težka posojila na delnice, ki so blazno napete vrednosti. Spet drugi enostavno kradejo! So bankirji, ki nimajo pojma o bankarstvu in se bolj razumejo na golf ali "bridge", pa jo zavozijo. Bivši farmarji in kramarji ter bivši likarji hlač, ki podedujejo ogromna premoženja, sedejo za bankirsko mizo in gledajo modro pa posojujejo špekulantom, ki bi radi obogateli čez noč. Kakor hitro začnejo vloge padati, se jih loti panika in polom je neizogiben.

Drugi vzrok propadanja bank je preveliko število istih. Leta nazaj je bilo bankarstvo zelo profitonosno. Leta 1919 je povprečni ameriški bankir naredil 13% od svojih investicij. To je podkurilo druge in banke so rastle kot gobe po dežju. Takoj po vojni jih je zraslo na tisoče. Zakoni, državni in federalni, so pa zelo naklonjeni, tako da ni težko ustanoviti banke. Bank je preveč — kakor je prodajalnic preveč in drugih podjetij. In čim jih potrese prva panika, padajo kot zrele hruške. Gospodarska anarhija!

Tretji vzrok je ta, ker kapitalistični sistem enkrat na vsakih deset let pade ob tla. Mehur špekulativnega kredita poči in takoj se vsa stavba gospodarstva pogrezne v blato. Tako je danes! Četrtina delavcev je popolnoma brez dela in druga četrtina dela le pol časa. Kupna moč izgine, prihranjen denar se povleče in banke zapirajo vrata. Cene surovinam in zemljiščem padejo, vrednosti padejo, posojila na izgubljene vrednosti se ne morejo vračati in — banke zapirajo vrata. Visoki tarifi na tuje blago ustavijo plačila tujezemskih dolgov in — banke zaprejo vrata.

Četrtič: veliki bankirji uničujejo manjše! Stara igra. Sedem ameriških bank ima 20% premoženja vseh bank; 239 bank ima 58% premoženja vseh bank; samo v New Yorku je bilo leta 1929 štiriindvajset bank, ki so imele čez 677 milijonov dolarjev kapitala in blizu enajst milijard skupnega premoženja. Ta kapital je bil enak kapitalu vseh 20,000 bank v mestih do 10,000 prebivalcev. Potem so "chains" ali verižne banke. Po zadnjem poročilu je bilo v Združenih državah 547 takih "verig", ki imajo skupaj šest in pol milijarde vlog in osem in pol milijarde premoženja. Kje morejo mali in neodvisni bankirji konkurirati s temi velikani? Propadejo!

To so štirje glavni vzroki krahov. Kaj je storiti, da se polomi ustavijo? Socializacija bank! To je edina odpomoč. Vse banke, kolikor je potrebnih, morajo kompletno priti v federalni sistem, ki bo obratoval za socialno blagostanje vsega ljudstva, ne pa v namen prisvojenega dobička.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša redno v kolonu "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpišejo svoje polno ime in navedejo naj naslov, kar naj služi, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnati, kratki in resnični; spisani morajo biti v dostojnem tonu. Ne ozirajma pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

O "Miklovi Zali"

West Allis, Wis. — Dne 13. dec. je bila uprizorjena igra "Miklova Zala" v South Side Turn dvorani v Milwaukee. Igro je aranžiral pevski in dramski odsek Slovenskega doma. Igra kot taka, je samo na sebi umevno, da vzame dosti truda in tudi finančnih sredstev. Dvorana je bila polna predno so se prikazali igralci, vse je pričakovalo, da vidi zgodovino, katera se je nekdaj odigravala na Slovenskem, oziroma zgodovino, skozi katero so šli naši dedje, ker dostikrat smo že slišali o takozvanih turških časih. Zato je marsikoga prignalo v dvorano, da na svoje lastne oči vidi kako se je godilo v tistih časih, za katere imamo še sedaj žive spomine, tabore itd.

Igralci so v danih razmerah jako dobro izvršili svojo nalogo, ako se upošteva staromodni oder. Posebno glavne vloge so bile v dobrih rokah, kakor oče Serajnik, Mirko, Iskender, Bej, Miklova Zala, Tresogiav, in Almira. Ljudstvo v splošnem je bilo videti jako zadovoljno z igro kar se je videlo z obrazov in govorov po zaključku igre. Torej, kjer je volja, tam se da tudi nekaj narediti. Upamo, da kmalu kaj podobnega priredijo ali pa ponovijo sedanjo igro, ker zaradi gotovih razmer se ni dosti ljudi udeležilo igre, kar bi gotovo storili v nasprotnem slučaju.

Tudi na West Allisu so igre na zahvalni dan jako povoljno izpadle, kar je tudi dokaz, da je bila volja. Ameriški pregovor pravi, da "Where there is will there is a way". Kjer je volja tam se najdejo pota. Tukaj je dokaz, da je treba graditi voljo za vsako gibanje, pa naj bo delavsko ali socijalno. Naš Spartak piše jako poučljive dopise o delavskem gibanju in vsa čast mu v tej smeri, kadar se pa dotakne milwauških homatij, oziroma milwauškega pričkanja, tedaj seveda nima dosti pomena za širšo javnost. Delavsko in socijalno gibanje je tisto, katero pride v poštev pri širši javnosti. Ni pa s tem rečeno, da dopisniki nimajo pravice izraziti svojega mnenja, kar jih boli, ker to se dogaja že od nekdaj in pri vseh narodih. Pri nas so seveda Cleveland, Chicago in Milwaukee na prvem mestu in ni nobene garancije, da bo zanaprej drugače. Nekaj humorja je pa tudi dobro in po gotovih poročilih zdravnikov tudi zdravo.—**Anton Jerain.**

To in ono

Rock Springs, Wyo.—Zelo pohvalno delo je naredila Prosveta s tem, da je priobčila poročilo Henry T. Raineyja iz Illinoisa, ki je podal zelo dobro sliko delavskih razmer v Rusiji. Uredništvo ima popolnoma prav v svojem komentarju, ko pravi, da so nam razmere dovolj jasne in da kakega posebnega slovenskega poslanca ni potreba.

Iz Raineyjevega poročila je razvidno, da se tam radikalne delavske misli dobro udejstvujejo in da se tam tudi trdo dela, ne samo terorizira. Imajo pa že tudi tam osnutek za udobnosti, o katerih mnogo delavcev po svetu niti ne sanja.

Glede taktike te ali one politične delavske organizacije bi ne smelo biti nobenega spora; ako je taktika naperjena proti izkoriščevalskemu redu, naj bo potem že taka ali taka, jaz mislim, da bi desnica ne smela biti užaljena, ako se želi levica čimpreje osvoboditi. Zelo, zelo važno je, da so delavci svobodomiselno in politično orientirani in da so aktivni, ne pasivni. Pasivna taktika je včasih na mestu, ni pa za vse večne čase dobra. Vsak delavec naj smotri svojo organizacijo s kritičnim očesom, ker organizacija je težko kdaj popolna, in se da vedno izboljšati.

V Prosveti je bilo glede odposlanca v Rusijo par dopisov, ki kažejo, da so njih pisci zelo površno informirani in niso raznim dopisnikom dobro sledili ter sedaj kar tjavendan delajo nespametne zaključke. V dopisu iz Pa. vidim, da "morda se dopisnik iz Wyo. jezi zato, ker je ta ali oni nasprotoval odposlancu." Dopisnik iz Wyo. ni nikdar zagovarjal ideje, da se pošlje odposlanca, ampak je rekel v dopisu z dne 16. okt. t. l., da je pošiljanje odposlanca nepotrebno, ker imamo glede Rusije že dovolj informacij iz drugih virov, pač pa bi bilo zelo umestno, da bi se organizirala skupina za izselitev v Rusijo in se s sov. vlado pogodila za vstop v Rusijo. Nikjer nisem opazil, da bi kakšen dopisnik iz Wyo. imenoval F. Barbiča "slovenskega Gandija," govorilo se je le o dopisnikih, ne o imenih. Dopisnik iz Clevelanda je dopisniku iz Wyo. že parkrat preje pomolil koprivo pod nos—kar ga pa ni prav nič užalilo; ravno nasprotno. Ampak spodobi se pa tudi, da se nekaj vrne, posebno v tem času "prezentov."

Upam, da dopisnik zato ni klical S.O.S. in je spravil svojo žetev pod kozolec, kakor je storil dopisnik iz Wyo. Toliko radi resnice—in finis.—**Frank Klopčič.**

Vzrok depresije

Barberton, O. — Kaj je pravi vzrok današnje brezposelnosti? Citam razne liste in revije, slovenske in angleške, poslušam govore na radio, pa do danes, razen Prosvete, nisem slišal še niti ene prave besede glede tega vprašanja. Ne vem, zakaj ljudje ne povedo resnice. Zakaj neki ljudi plašijo z besedičenji? Človek, ki le količkaj razume in ki zna malo misliti, pa mu bo umevno, zakaj ta kriza. Masna produkcija, razne naprave, ki omogočajo manjšo uposlitev delavcev in mnogi stroji, ki so vrgli že na tisoče in tisoče delavcev na cesto. Za delo potrebujejo vedno manj ljudi.

Delavec, ki dela v tovarni kavčuka, mi je pravil, da tam sedaj dela ena četrtina manj ljudi kot pred desetimi leti, a naredijo veliko več kot prej, to pa seveda s pomočjo raznih naprav in strojev. Drugo zlo je prohibicija. Ako bi te ne bilo, bi bilo lahko mnogo več ljudi zaposlenih in ljudje ne bi pili slabih pijač in strupa.

V lokalnem listu sem že mnogokrat čital v dopisih, kjer se matere pritožujejo, da omožene ženske, ki delajo, odjedajo kruh njihovim hčeram, kar je v resnici žalostno. Mislim, da mož lahko ženo živi, oče pa ne more vedno preživljati hčer, posebno v teh časih ne. Takih slučajev je v tem mestu mnogo. Mislim, da ta dopis jasno pokazuje, zakaj je kriza, depresija in kaj je vzrok brezposelnosti.

Joseph Gabrosek.

Iz Detroita

Detroit, Mich.—Leto 1931 je pri koncu in tako bomo beležili naše uspehe, dobre in slabe, kaj smo vse imeli v naši naselbini letos. Dobrega ne veliko. Brezposelnost je bila vedno velika. Zaman je bilo hoditi od tovarne do tovarne prodajat svoje moči za vsakdanji kruh. Še večja brezposelnost vlada sedaj v Detroitu.

Tukaj nas je precej Slovencev, ki trpimo brezposelnost. Obljubljajo nam, da bo kmalu prišla prosperiteta, toda mi vemo, da je dolgo tega, ko so nam dali take obljube, že celo takrat, ko je Coolidge izvoljen za predsednika so nam obljubili prosperiteto, videli je pa nismo. Prosperiteta je prišla, toda ne za nas delavce, pač pa za bogatine. Delavci še ne vedo, kaj je prosperiteta, bolj pa vedo, kaj je mizerijo in revščina, pa si mislijo, da tako pač mora biti, ker je tako tudi zapisano v bibliji, pa tudi gospod v cerkvi tako priporočajo. Res, slepca je prav lahko za nos voditi, ker ne vidi, toda tistega, ki je spregledal, ga ne morejo več za nos voditi. Potrebno je, da se tega naučimo ,kdo so naši prijatelji in kdo pa nasprotniki. To bomo napravili, ako bomo čitali pravo delavsko časopisje in ga širili v vsako slovensko hišo, zato pa priporočam vsem rojakom, da se naročijo na delavske liste in pomagajo s tem napredku zatiranih in teptanih delavcev in trpinov.

Na kritiko Ant. Keržišnika se ne oziram, ker je škoda prostora v Prosveti za tako polemiko. Kot tajnik Slov. del. doma bi moral oba dopisa dobro prečitati, da bi prišel do pravega zaključka, predno gre v javnost. Priporočam mu, da se bolj briga za tajniško delo. Slišal sem že večkrat, da urednik Prosvete vrže polovico dopisov v koš. Ako bi urednik vse priobčil v listu, kar se govori pri kozarcu, bi Prosveta že romala rakovo pot.

Frank Tehovnik.

Razne vesti

Bridgeport, O. — Miklavžev večer društev št. 13 in 640 SNPJ v prid mladine na 19. dec. se je dobro obnesel. Seveda, tudi stari nismo bili pozabljeni. Bila je splošna zadovoljnost.

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice na 20. dec. je bila dobro obiskana. Bavila se je z mnogimi važnimi problemi, tikajočimi se našega pokreta, našega časopisja, prihodnjega zbora itd. Obsoja tudi nepoučeno mladino, ki piše, da se ustavi napredne članke v Prosveti. Zaveda se, da so bili pionirji SNPJ naši somišljeniki in priznava, da sta edino Prosveta in Proletarec res prava delavska lista. Kličemo mladini: pridi v našo sredo in piši in vzpodbujaj druge.

Izvoljen je bil ves stari odbor, razen Pauline Glagovšek, ki je nova organizatorica na Blainu. Konferenca pošlje delegata na državno konvencijo stranke za Ohio, ki se vrši 9.—10. jan. v Clevelandu. Prihodnja konferenca se vrši na Blainu, O., datum naznani klub na Blainu in odbor konference. Slišal si opazke, da res živi napredni življenj v Bridgeportu. Gotovo ga je nekaj, vendar pa upamo, da ga bo še več. 31. dec. bo dan društva št. 13 SNPJ. Koliko bo upoštevan, bomo videli na prireditvi zvečer. Prireditev in predstava sta bili že opisani. Kdor se zanima za dramatiko in komur je pri srcu društvo št. 13 in kdor želi, da bo dal igralnemu osobju več poguma za bodoče delo, ta se bo udeležil te prireditve. Igra "Kamnolom", tri deklamacije, muzikalne točke mladine društva št. 13, potem pa plesna zabava do leta 1932. Pomislite! — **Joseph Snoy.**

Zvonovi zvonijo . . .

St. Louis, Mo. —Ko bo ta dopis zagledal luč, skoraj gotovo bodo še zvonovi zvonili, cerkvene orgle hreščale in iz tisočev grl se bo še ponovila ona stara pesem: "Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje." Same fraze brez pomena. — Dobil sem več prošenj iz stare domovine, ako bi jim pomagal nakolektati za zaželjene zvonove, ali tiste prošnje sem enostavno zavrgel. Čemu zvonovi? Verno ljudstvo se drenja v cerkev ter poklekuje na kameniti tlak, se trka na prsa ter se nekoliko pokesa za svoje grehe. Vmes verno ljudstvo tudi moli razne molitve in molitvice. "Daj nam danes naš vsakdanji kruh in odpusti nam naše grehe."

Ljudstvo se drenja pred izložbami z ene prodajalne v drugo. Med tem drvečim dirindajem sem opazil dve dekleti, slabo oblečeni, vsaka je imela prazen zavitek, v katerega je nabirala odpadke cigaret in cigar, gotovo za njihovega brezposelnega očeta. Na tisoče revnega ljudstva je sestradanega brez ognja v hiši, brez tople obleke, spi pod milim nebom. Ob reki Mississippi je mnogim tamošnjim stanovalcem v takozvanem Hoovervillu voda napravila mnogo škode. Napravili so si razne barake. Potem je omenjena reka močno narastla ter poplavila mnogo teh barak, nekatere je popolnoma zalila, da se vidi iz vode samo male dimnike. Ko sta zgradila tudi dva Rusa vsak tako svoje bivališče, sta se ga prav pošteno napila, da pozabita na preteklo nesrečno leto. Zmotila sta se, bil je wood alcohol in nesreča je hotela, da sta oba zaspala za vedno.

Poročila govore, da Vatikan proglasi 561 novih svetnikov in svetnic. Sama Italija jih dobi 271, Francija 116, 9 jih dobi Kanada, Mehika 2, So. Amerika 21, Združene države 8, mesto St. Louis dobi kar 2, pregrešni Chicago 1, namreč sv. Frančiška Kabrinskega. No, torej vprašanje je rešeno. Sv. Gandi se je hotel tudi pokloniti sv. očetu, kateri pa še pogledati ni hotel svojega pajdaša. Ali ni to čudo, kajti oba sta nekaka božja namestnika.

Večkrat vidim v Prosveti, da se naši rojaki zanimajo za odposlanca v sov. Rusijo. Večina nas je že prestarih, v Ameriko smo prišli mladi, polni življenja. Čas se spreminja. Imeli smo že več kriz ali depresij, potem se je pa tu pa tam počelo vrteti zarjavelo strojno kolesje. In tako upanje moramo imeti tudi v teh težkih slabih časih. Je all right za izurjene mladeniče, da gredo tja. Kadar pa gre čez 45 let na pukelj, je bolje opustiti misel na to. Poznam mnogo Rusov in večkrat govorim z njimi. Skoro vsak mi enako odgovori: oni so pustili mlada leta tukaj in da jim vest ne pusti, da bi šli sedaj čez toliko let zopet tja, kaj neki bi jim rekli ljudje, kateri so vedno tam? Pa so dobri rokodelci.

Sedaj smo spet bogatejši za en naslov — John Hren ali "John iz Kanade," kateri se je večkrat oglasil v Prosveti s kakim dopisom. Skoro sem gotov, da nas ne bo pustil na cedilu sedaj.

Čitali smo tri izvrstne članke, katere je napisal illinoiski kongresnik Rainey. Radelj je čital od našega poročevalca v milwauškem listu. Tam je bilo precej opisano o Rusiji. To so razlogi, da se opusti ideje za odposlanca v sovjetsko Rusijo.

Tudi v tem mestu je cel kor na delu za brezposelne. Tri milijončke skup skrpucati niso mačkine solze. Sedaj se je vzdignil celi štab policije in vsa družabna šara v ta namen. Prodajajo tikete za boksarski kontest — za brezposelne. No, bomo videli, če ne oslepimo. Čas bi že bil, da bi delavci bili zavarovani za brezposelnost.

Še bodo zvonovi zvonili, hreščale cerkvene orgle, pevci peli slavo Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje. Verno ljudstvo se bo trkalo na svoja prsa. Prišle bodo zopet vojne, pobrani bodo zopet zvonovi, preliti bodo v kanone, s katerimi bodo zopet streljali tiste, ki molijo: "Kuge, lakote, vojne, reši nas o gospod!"

John Lipovsh.

Zimski koncert

Johnstown, Pa. — Hrvatsko prosvetno društvo "Rodoljub" priredi svoj zimski koncert z enodejanko "The Amateur's Comedy" v soboto na 26. dec. Na koncertu sodeluje tudi slovensko pevsko društvo "Bled" iz Conemaugha. Kot običajno bo tudi sedaj "Rodoljub" pripravil obširen program. Uljudno vabimo vse jugoslovanske prebivalce te kolonije in okolice, da se našega koncerta udeležite vsi. Koncert se vrši v Hrvatski dvorani na Broad st., pričetek ob 8. zvečer. Odbor bo preskrbel vse potrebno za udobnost in zabavo občinstva.—**Odbor.**

Sedemnajstletni Russell McWilliams iz Rockforda, Ill., ki je bil obsojen na smrt zaradi umora sprevodnika uličnе železnice.

Dr. Oskar Reya:

Segrevanje in ohlajanje naše zemlje

Zemeljsko površino sestavljata dva različna činitelja, kopno in morje. Da se kopno segreje do gotove temperature, je treba veliko manj toplotne energije kakor za morje. Ko pade solnčna toplota v obliki žarkov na zemljo, se kopno prične segrevati. Pravimo, da zemlja toploto vsrkava ali vžareva, obenem jo pa zopet oddaja ali izžareva. Del toplote oddaja zemlja v notranjost kopna, večji del pa v ozračje. Segrevanje zraka od sloja do sloja, ki bi se sicer vršilo zelo počasi, posredujejo tako zvane konvekcijske struje. Segreti zrak tik nad kopnim se zaradi tega, ker je lažji, dvigne, na njegovo mesto pa vpade hladnejši, težji zrak. Tako nastali izmenjajoči se zračni toki znatno pospešujejo prenos toplote v višje plasti zraka.

Znano je, da je energija solnčnih žarkov najjačja opoldne, ko stoji solnce najvišje na obzorjem in vpadajo solnčni žarki najbolj strmo na zemljo. Kljub temu pa da prične solnčni žarki takoj po poldnevu pešati, je njihov toplotni učinek še vedno tak, da prevladuje vžarevanje kopna nad izžarevanjem še vedno do ene ure. Temperatura kopna nato polagoma pada, zrak neposredno nad njim pa se segreva dalje do druge, poleti celo do tretje ure popoldne. Kopno in zrak se do večero vso noč ohlajata, dokler ne vzide solnce in prične znova prevladovati vžarevanje nad izžarevanjem. Kakor se zakasni popoldanski maksimum temperature kopna za eno, temperatura zraka za dve uri, isto tako in iz istih, toda obratnih vzrokov in v manjši meri zakasni jutranji minimum obeh temperatur.

Sličen pojav zakašnjenja maksimov in minimov dnevnega toka opazujemo tudi med letom. Medtem ko stoji solnce najvišje v juniju, najnižje v decembru, je temperatura zraka najvišja v juliju in najnižja v januarju; maksimum in minimum se torej zakasnita iz zgoraj razloženih vzrokov za en mesec.

Tudi nastop jutranjega minima ali najnižje temperature zraka je v tesni vezi s solnčnim vzhodom. Pozimi nastopi nekako ob osmih, poleti pa že takoj po četrti uri zjutraj. Na ravniku, kjer sta dan in noč vedno enako dolga, nastopi jutranji minimum vedno tako po šestih, na skrajnem severu Norveške že ob eni po polnoči, na severnem tečaju najbrž tako po "polnoči", kajti poleti tam gori noči sploh ne poznajo. Pozimi toplotni minimum na severu sploh ne nastopi, ker tu solnce ne izide in traja izžarevanje ves dan.

Najvišjo temperaturo kopna in to do 80° C so doslej opazili v peščenih subtropskih puščavah, najnižjo temperaturo najvišjega površinskega sloja kopna pa so izmerili do — 20° C. Opazovanja temperature zraka so doslej beležila višek do 57° C v Kalifornijski puščavi, najmrzlejše in obenem najnižje stanje — 79° C pa je bilo v vzhodni Sibiriji. Da se zrak mnogo bolj ohladi ko kopno, je razumljivo iz dejstva, da zmrzla plast zemeljske skorje ne dopušča preveliko ohlajenje kopna, toplota zraka pa prosto izžareva v vsemirje. Kopno je tedaj podnevi in poleti toplejše, ponoči in pozimi hladnejše od zraka.

Dnevno kolebanje toplote zemeljske skorje se opaža le do globine enega metra. V večjih globinah razlika med največjo in najmanjšo toploto polagoma pojema. Vzporedno s pojemanjem solnčne energije nastopi tudi maksimum in minimum temperature v globini kopna pozneje kot na površini. Letno kolebanje toplote kopna se občuti približno do globine 15 m. V največji občutni globini nastopi maksimum pozimi, minimum pa poleti. V globini 15 m je temperatura konstantna, od tu dalje pa narašča povprečno na vsakih 33 m za 1° C. Tako bi našli temperaturo 100° C v globini 3300 m, v globini 44 km pa bi imeli zemljo že v žareče tekočem stanju.

Še kratek pregled o segrevanju morja. Znano je, da ima voda izmed vseh snovi največjo specifično toploto, zato je treba morju mnogo več toplote, da se segreje do iste temperature kakor kopno. Ker je voda dober reflektor toplote in svetlobe, se mnogo neizrabljene toplote izgubi v vsemirje, še več pa se je uporabi za izhlapevanje morske vode. Zaradi prozornosti vode prodrejo solnčni žarki zelo globoko v morje, segrevanje se s tem razširi na zelo debel sloj vode. Zato je umevno, da se morje počasi in le malo segreje.

Dnevno segrevanje morja se občuti do globine 15 m. Tudi tu imajo važno vlogo omenjene konvekcijske struje. Ko padejo pri solnčni žarki na morsko površino, se voda segreva, obenem pa tudi izhlapeva. Morska sol se zgoščuje in ker je površinski sloj vode kljub višji temperaturi zaradi večje množine soli težji, se potopi, na njegovo mesto pa pripluje lažji in hladnejši sloj iz globine. To se ponavlja vse dotlej, dokler traja segrevanje morja. Tako nastali izmenjavajoči se navpični vodni toki prenašajo toploto v veliko večje globine kot bi jo preneslo provajanje toplote samo.

Tudi ohlajevanje morja posredujejo konvekcijske strune, ki pa nastanejo iz popolnoma drugih vzrokov kakor pri segrevanju. Najprej se ohlaja površinski sloj vode, ki se zaradi tega, ker je težji, potopi, na njegovo mesto pa priplava toplejši in lažji spodnji sloj vode. Tu tu nastanejo zaradi ohlajanja izmenjavajoči se navpični toki. Ves ta proces segrevanja in ohlajanja morja po konvekcijskih strujah ob žamo le do globine 15 m.

(Dalje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

ROCES PROTI GORIČANOM V RIMU

daljevanje procesa, v katerem so bili obsojeni na smrt oni štirje, ki so bili ustreljeni na Bazovici

Ljubljana, 3. dec. 1931.

V petek 4. dec. se začne v Rimu proces proti večji skupini goških Slovencev, ki jim po obtožnici nalagajo vsa dejanja nasilja, kar se jih je vsa ta zadnja leta dogodilo na Goriškem. Obtožnica je bila sestavljena že lani, ko se je vršil tržaški proces proti atentata na "Popolo di Trieste" in ko so bili štirje — Bidovec, Miloš, Marušič in Valenčič — obsojeni na smrt ter ustreljeni v hrbet na Bazovici. Ta politični proces, ki so morali čakati kot obtoženci nad leto dni, je bil za prav nadaljevanje tržaškega procesa.

Obtožnica našteva 99 zločinov, ki naj so jih zakrivili obtoženci. Od teh zločinov je 31 napadov attentatov, nameravanih napadov na fašiste, miličnike in orožnike, 13 uborov, 18 požigov šol, otroških vrtcev in vojaških naprav, 8 terorističnih atentatov in 4 poizkuse špionaže. V tej obtožnici so v kratka zbrana vsa protestna dejanja antifašistov v Julijski Benečiji. Kot vodja in organizator vseh teh dejanj obtožuje obtožnica žurnalista Alberta Rejca, ki je pobegnil čez mejo. Kot njegov prvi zaveznik velja Zorko Jelačič, ki leži v rimskih ječah in v te dni sojen. Tadva dolži obtožnica, da sta pod okriljem prosvetnih, sportnih in drugih dovoljenih organizacij širila antifašistično, to je protiitalijansko propagando, v kateri so jim pomagali ostali obtoženci. Ti slovenski teroristi so vzdrževali tudi zveze z antifašističnimi organizacijami v inozemstvu. Tudi atentat na poslopje dnevnika "Popolo di Trieste" so baje zakrivili kot pomočniki obtoženci v tem procesu. Poleg vseh obtožencev dolži obtožnica mnogih drugih tudi več tistih, ki so pobegnili čez mejo.

DROBNE VESTI

Zadolženost naših občin, mest, banovin itd.

Finančni minister je zbral podatke o zadolženosti naših občin. Zbral je podatke za 4756 občin, le za 13 jih ni dobil. Posojila občinam in banovinam so znašala 1. jan. 1931 skupno 1,246 milijonov 52,254 Din. Največji dolg ima beograjska občina, namreč 452 milijonov Din, v drugem mestu je Zagreb s 249 milijonov 700 tisoč Din, na tretjem pa Ljubljana s 148 milijonov 200 tisoč Din. Na ostale mestne občine odpade 383,700,000 Din. Beograd in sedeži banovin imajo skupno 953 milijonov Din dolga, vaške občine dolgujejo skupno 63 milijonov. Dolg banovin znaša 142 milijonov 812 tisoč Din. Najbolj zadolžena je dravska (ljubljanska banovina, ima 20.21% vsega skupnega dolga banovin.

Povsod sami dolgovi.

Najstarejši Slovenec umrl

Menda se ne motimo, če imamo te dni umrlega Janeza Reska iz Zaloga pri Ljubljani za najstarejšega Slovenca. Eden najstarejših je bil gotovo. Dne decembra je umrl, čez tri mesece pa bi bil dopolnil 100-letnico svojega rojstva. Rojen je bil marca 1832 pri Rajhenburgu. V svojih mladih letih je še delil tamkaj na tlako graščinskim gradu, bil je priča celemu življenju slovenskega življenja. Svoja leta je preživel pri svojem zetu Klinku v Zalogu. Njegovo truplo pa bodo prepeljali in pokopali v Rajhenburgu.

Mraz je dela škodo po sadovnjakih

Zadnji teden je pritisnil hud mraz na Slovenijo. Ves november je bilo bolj deževno in megleno, zadnje dni novembra pa je bil nenadoma suh mraz, da je kot v januarji zimi. V celjski okolici je pravil ta mraz že mnogo škode. Deževalo je, kapljice pa so na drevju in po drevju zmrznile in tako je vse drevje v celjski okolici, zlasti pri Št. Ruperta in na Ostrini v ledenem oklepu. Pod tem ledu se lomijo veje in cesto debla, po gozdovih poka in Kar je popkov na drevju, bo hudi mraz gotovo uničil in sadna letina prihodnjega leta bo trpela.

Smrtna kosa

Umrla je v Plavškem Rovtu nad Jesenicami Marija Žerjav, posestnica. — V Nabrežini je umrl Ivan Caharija, industrijalec in nekdanji župan, lastnik velikega kamnoloma pri Nabrežini. — V Ljubljani je umrl Leopold Egger, železniški revident v pokoju. V Ljubljani je umrla Marija Kastelic, upokojenka tobačne tovarne.

Požar v celjski okolici

Dne 1. decembra popoldne se je vnel kozolec posestnika Florijana Čehovina po domače v Tremerjih. Celjski gasilci so takoj odšli gasit, vendar je bilo gašenje radi pomanjkanja vode otežkočeno. Tudi je nagajal mraz, ki je pokvaril sesalko in so pokopale cevi. Gasilci so predvsem ubranili nevarnosti sosedna poslopja, dočim je kozolec, ki je bil docela nov in poln sena, pogorel do tal in ima posestnik veliko škodo. Najbrž je kdo ogenj podtaknil, zakaj pri tem posestniku je v zadnjih dveh letih gorelo že kakih desetkrat. Nekdo požiga iz maščevalnosti ali sovraštva do Čehovina.

Spremembe pri mariborski občini

Notranji minister general Živković, predsednik vlade, je odstavil mariborskega župana odvetnika dr. Alojzija Juvana ter imenoval za župana dosedanjega podžupana dr. Franja Lipolda. Za podžupana pa je imenoval banskega svetnika Rudolfa Golouha (socialist). Dosedanji župan dr. Juvan je klerikalec, novi župan pa demokrat. Kakor smo že poročali, bodo v januarju volitve senatorjev, ki jih smejo voliti le župani, banski svetniki in skupščinski poslanci. Več klerikalnih županov je bilo po Sloveniji odstavljenih in postavljeni so bili novi, ki bodo za senatske volitve bolj zanesljivi.

Požar pri Vojniku

V nedeljo 29. nov. zjutraj je izbruhnil požar v skladišču papirja papirnice Leopolda Klančnika v Višnji vasi pri Vojniku. Ogenj je naglo objel vse lesene dele skladišča ter uničil vso zalogo izgotovljenega papirja, predvsem ovojnega. Gasilci so predvsem omejili požar, da se ni razširil na sosedna poslopja. Škode trpi tovarnar Klančnik precejšnjo.

Inozemsko posojilo Prvi hrvatski štedionici?

Največji denarni zavod v Jugoslaviji, Prva hrvatska štedionica (okrajšano "Praštediona"), dobi oz. je menda že dobila precej veliko inozemsko posojilo. Država ga še ni dobila.

Požar na revni kmetiji

Te dni je požar uničil hišico posestnika Kurenta v Stranji pri Dobrniču. Gospodar se nahaja nekje v Belgiji na delu, v njegovi hišici pa je stanoval tesar Jakob Nenard s svojimi otroki. Temu je pogorelo vse imetje in komaj da je rešil otroke. Gasilci so preprečili razširjenje požarja na sosedne zgradbe.

Segrevanje in ohlajanje naše zemlje

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Pri segrevanju in ohlajanju morske vode, moramo ločiti še tako zvane advekcijske struje. Ob obalah, kjer se morje dotika kopna, se voda jačje segreje in tudi jačje ohlaja, kakor sredi morja. Nastanejo poševni izmenjavajoči se toki med obalo in sredino morja. Med letom se kolebanje temperature morja zaradi konvekcijskih in advekcijskih struj občuti do globine 200 m.

V splošnem se morje segreva počasi in zaradi velike specifične toplote ne doseže visokih temperatur. Najvišja doslej opažena temperatura morja je bila 35° C, najnižja samo — 3° C, pri nižjih temperaturah prične morje zmrzovati.

Zaradi večje specifične toplote morske vode je ponoči in pozimi zrak nad morjem hladnejši, poleti in podnevi pa toplejši od morja. Temperatura zraka nad morjem pa ni podvržena tolikim razlikam kot nad kopno zemljo, kajti zaradi počasnega segrevanja morja podnevi in poleti se tudi temperatura zraka v tem času ne dvigne visoko, ponoči in pozimi pa velike količine nasičene toplote v morju zadržujejo prevelik padec toplote zraka. Zrak nad morjem je tedaj ponoči in pozimi toplejši, podnevi in poleti pa hladnejši od zraka nad kopno zemljo. To dejstvo je nad vse važno za razlikovanje tako zvanega morskega ali oceanskega in kopnega ali kontinentalnega podnebja.

Temperaturo zraka moramo meriti vedno v senci, da se termometer segreje le od toplote zraka, ne pa od direktnega obsevanja solnčnih žarkov. Z merjenjem na solncu bi živo srebro prikazovalo temperaturo stekla, v katerem je shranjeno. V senci pa je segrevanje stekla zavisno samo od toplotne količine v zraku, ki je v senci in na solncu ista. Termometri so najbolje shranjeni, če vise v nalašč zato pripravljenih zračnih lesenih hišicah na zračnem prostoru v senci osamljenega drevesa ali hiše nad travnato površino in daleč proč od vsakih objektov, ki močno izžarevajo toploto.

—Žis.

NEPISMENOST MED TUJERODCI

Izid ljudskega štetja glede nepismenosti je sedaj na razpolago. Iz teh podatkov je razvidno, da imamo v Združenih državah skoraj 4,300,000 ljudi v starosti čez deset let, ki so nepismeni. V starosti med 10. in 21. letom jih je manj kot 421,000. Pomembno je, da je prav nepismenosti med sinovi tujerodcev percentualno manj kot med sinovi tukaj rojenih Amerikancev. To dokazuje, da, dasi imamo mnogo nepismenosti med tujerodci, se ti potrudijo, da njihovi sinovi izkažejo še manj nepismenosti kot stari Amerikanci. Razmerje nepismenosti med tujerodci sicer pada, ali to je posledica omejevanja priseljevanja. Imamo več 1,300,000 tujerodcev v Združenih državah, za katerih pisana beseda nič ne pomenja.

Nepismenost je treba odpraviti in tujerodne organizacije morejo mnogo storiti v tem pogledu. Dandanes so bili iznajdeni lažji načini za podučevanje odraslih nepismencev. Neglede na starost si more vsakdo nabaviti potrebno znanje, da se v čudno kratkem času nauči pisati in čitati.—Flis.

Zelo je zaposlen

"Ali bi lahko govoril z gospodom Majerjem?"

"Obžalujem — ta trenutek je zelo zaposlen in je rekel, le tedaj, če pride kaj zelo važnega naj ga zbudim."

O izterjanju mezde

Kaj naj človek stori, ako delodajalec ni plačal? Kaj pravijo zakoni v tem pogledu? Ali ima delodajalec pravico odrekati plačilo, ako ni delo povoljno?

To so vprašanja, katerih rešitev je dostikrat za tujerodca jako praktične vrednosti, zlasti za one, ki so uposleni v malih delavnicah, kjer spori glede plače utegnejo biti kaj pogosti, zlasti v časih gospodarske krize.

Najprej se je treba zavedati, da mezde spadajo pod zakonodajo poedinih držav in da zato, kar velja za eno državo, morda ne velja za drugo. Redna plačila mezd — tedenska, polmesečna, dvotedenska ali mesečna — so predpisana skoraj v vseh državah, ali ne prav v vseh, češ, da taki predpisi glede plačevanja mezd se protivijo svobodi pogajanja. V poljedelskih okrajih in dostikrat v mestih se delavci plačujejo ob koncu sezone, kar pomenja, da delavec riskira svojo plačo, ako sezona ni bila povoljna za gospodarja in ta ne more plačati vse plače naenkrat.

Vse države pa predpisujejo, da je treba delavca plačati, ko se delo konča. Ako se je delavec pogodil za daljšo dobo dela in ga gospodar odpusti pred časom, je delavec upravičen do odškodnine. Zakoni držav California, Idaho, South Carolina in Indiana predpisujejo kazni za delodajalca, ki ni plačal mezd ob zapadlosti. V teh državah ima odpuščeni delavec pravico dobivati takozvano "globno mezdo" (penalty wages) za določeno dobo, od 10 do 60 dni.

Mnogo držav zahteva, da se morajo mezde plačevati v gotovini, pa dovoljujejo plačevanje po čeku le tedaj, ako more gospodar dokazati svojo finančno odgovornost.

Postopanje za iztirjanje mezd je bilo poenostavljeno v mnogih državah, tako da more delavec iztožiti dolžno mu plačo brez odvetniških stroškov. V nekaterih državah ima delavec pravico zahtevati od toženca povračilo odvetniških stroškov. Država New York je ena izmed onih malo držav, ki imajo posebno agencijo v pomoč tujerodcem, ki niso bili plačani. Division of Aliens v State Department of Labor je urad, ki pomaga tujerodcem iztirjati dolžne plače. Legal Aid Societies v vseh državah rade dajejo pomoč delavcem v njihovih pravdah proti delodajalcem.

Ni dovoljeno delodajalcem odbijati od plače. Vse države predpisujejo polno plačilo mezde. Prepovedano je odbijati od plače, češ, da delo ni bilo pravilno storjeno. V nekaterih državah zakon izrecno prepoveduje delodajalcem odbijati od mezd za vzdrževanje podpornih ustanov in bolnišnic za delavce.

Mnogo držav prepoveduje izplačevanje plače v obliki nakaznic na prodajalnice, kjer bi bil delavec primoran kupovati svoje potrebščine.

V slučaju bankrota ali v slučaju, ako delodajalec proda svoj delež ali umre, ima delavec prednostno tirjatev in zakoni mnogih držav to priznavajo. Mezde delavca imajo prednost pred vsemi drugimi tirjatvami.

Važno za delavca je vprašanje, koliko njegove plače je podvrženo eksekuciji. V večini držav je gotov odstotek plače prost eksekucije. Na primer v državi New York more upnik, ki si je pridobil izvršilno razsodbo (judgment), pravico odjemati le 10% delavčeve plače, ako ta zasluži $12 ali več na teden. V državi New Jersey velja isti odstotek, ali le, ako delavec zasluži vsaj $18 na teden, dočim v državi Illinois je $15 na teden prosto eksekucije za delavce, ki so vzdrževatelji družine.

Mnoge države prepovedujejo nakazovanje (signment) bodočih mezd. Na primer v državah Indiana, Massachusetts in drugih delavec ne more odkazovati svoje zaslužke v plačilo upnikom. V državi New York je to dovoljeno in delavec ne bi smel nikoli podpisati zadolžnic, v katerih nakazuje svojo mezdo upniku.—Flis.

Otrokov dnevnik

Pametno in koristno je, če vsaka mati o svojem otroku piše dnevnik takoj od njegovega rojstva — seveda le o stvareh, ki se tičejo otrokovega zdravja in njegovega duševnega in telesnega razvoja. Katere matere ne bi veselilo pisanje takega dnevnika? Saj je ravno mati tista, ki bo najbolje razumela sleherno izpremembo otrokovega organizma, in ona bo tudi imela največ zadoščenja ob beleženju stvari, ki morda neprizadetih ljudi prav nič ne zanimajo, ki pa so vendar za bodočnost njenega miljenca bistvene važnosti.

Takle dnevnik naj bi se začel takoj z otrokovim rojstvom. Dobro bi bilo vanj zapisati tudi rojstne podatke njegovih roditeljev, dan njune poroke, otrokovo težo pri rojstvu in način, kako ga hrani. V prvem letu otrokovega življenja naj zabeleži njegove važne trenutke: cepljenje, in kako je poteklo, izpreminjanje njegove teže, kako raste, kdaj je začel dobivati zobe, kdaj je prvič poskusil hoditi itd.

Vestna mati bo tudi popisala otrokov temperament, ali je razburljiv ali miren, kakšno je njegovo spanje, ali ima tek pri jedi in druga opazovanja, ki so pri različnih otrocih seveda različna. Sčasoma postanejo poročila živejša: v dnevniku se bodo pojavile za mater važne vesti o prvih poskusih govorjenja, o razvoju petih čutov. Vestna mati bo zabeležila tudi najnavadnejše otrokove bolezni, kakor nahod ali bolečine v vratu, zapisala bo, kdaj je poklicala zdravnika in kaj je ta-le zapisal, da je otrok ozdravel. Imena različnih bolezni, otrokovo težo in velikost ob določenih dnevih (najbolje vsak rojstni dan) si bo na različne načine podčrtala, da te podatke takoj dobi, kadar jih potrebuje.

To vpisovanje naj traja vse dotlej, dokler otrok toliko ne odraste, da lahko dnevnik sam nadaljuje, seveda izprva pod materinim nadzorstvom. Dnevnik naj bi se sklenil šele tedaj, kadar je otrok polnoleten.

Pisanje takega dnevnika se bo temu ali onemu morda zdelo nepomembno igračkanje, vendar ne gre podcenjevati njegovega pomena. Prvič se z njim mati sama obveže, da bo dobro pazila na otroka in si zapomnila vse okolnosti, ki so z njim v zvezi. Dobro pa pride tudi recimo takrat, kadar iz kakršnihkoli razlogov premeni stalnega zdravnika; njegov naslednik bo iz dnevnika izprevidel vse, kar potrebuje za diagnozo, drugače pa bi nemara pri tej ali oni otrokovi bolezni ne vedel ne kod ne kam. Kadar začne otrok hoditi v šolo, tudi ne bi škodilo, če bi učitelj dobil v roke njegov dnevnik; koliko laglje bo potem otroka razumel!

Odpustitve unijskih delavcev

Hollywood, Cal. — Vsi unijski delavci in krog sto drugih, je bilo odpuščenih pri listu "Hollywood News", ko je ta časopis kupila neunijska firma, ki izdaja list "The Citizen".

RAZNE VESTI

Japonski komunist deportiran v Rusijo

San Francisco, Cal. — Sadaiči Kenmotsu je bil končno deportiran v Rusijo. Dolga bitka, ki jo je vodila Unija za ameriške civilne svobodščine proti deportaciji na Japonsko, kjer bi Kenmotsa čakala dosmrtna ječa ali smrt, je bila dobljena.

Kenmotsu, sin župana nekega japonskega mesta, je po končanih študijah na tokijski univerzi prišel študirat v Ameriko. Pri navalu na komunistično zborovanje v San Franciscu je bil aretiran in pridržan za deportacijo.

Tudi profesorji trpe pomanjkanje

Norfolk, Va. — Več profesorjev Atlanta univerze se je obrnilo na dobrotvorne organizacije s prošnjami za podporo, "ker njihove družine stradajo".

Ta univerza je bila ustanovljena pred dvema letoma z denarjem, ki so ga darovali nekateri newyorški bankirji in brokerji. Zadnje čase so ti odklonili podporo učilišču in sodišče je imenovalo upravitelja.

Stavkarji izključeni iz mednarodne unije

Pittsburgh, Pa. — International Brotherhood of Teamsters and Chauffeurs je izključil člane Taxi Drivers unije, ker radi stavke, katero vodijo že šest mesecev, niso mogli plačati članarine.

Kongresnik Ramseyer za zvišanje davkov

Washington, D. C. — Republikanski kongresnik Ramseyer iz Iowe je naznanil, da bo podpiral zakonodajo glede zvišanja davkov na velike dohodke, dedščine itd., da se tako pokrije vladni deficit.

Beda v Clevelandu

Cleveland, O. — To mesto, ki šteje 910,000 prebivalcev, ima več kot stotisoč družin, ki potrebujejo podpore. Nekatere prejemajo od štiri do šest dolarjev tedenske podpore. Kolekta v "community fund" je prinesla $5,075,394.

Dopłačal kazen za pretepanje žene

North Sacramento, Cal. — Tukajšnji sodnik Silas Orr je 22. t. m. obsodil Jacka Radiferja v plačilo $40, ko je priznal, da je natepel svojo ženo. "Tu imate te $50, saj je bilo vredno!" je rekel Radifer.

Kitajska brez vlade

Nanking. — Kitajska republika je danes kakor barka brez krmarja. Vsi odgovorni člani vlade so odstopili in nove vlade še ni nikjer. Edino stari Lin Sen, ki je nasledil predsednika Kaiška, je v uradu, toda on je brez moči.

Rudarska konferenca

Athens, O. — Na konferenci, katere so se udeležili zastopniki rudarjev iz okrožja Hocking Valley, je bil izvoljen komitej in poverjena mu je bila naloga, da prične s pogajanji z operatorji glede mezdne lestvice in priznanja United Mine Workers Unije.

Nepismenost v West Virginiji

Charleston, W. Va. — Poročilo o nepismenosti kaže, da je v državi 63,568 oseb, ki ne znajo čitati in pisati.

Župani urgirajo državno pomoč

Columbus, O. — Predsednikov program, da vsaka občina in mesto skrbi za svoje brezposelne, je pomanjkljiv, so izjavili župani raznih ohijskih mest na tukajšnji konferenci. Priporočali so, naj se država zavzame za žrtve depresije in jim nudi pomoč.

Predloga proti injunkcijam

Washington, D. C. — Republikanski kongresnik LaGuardia iz New Yorka je predložil zakonski osnutek proti injunkcijam. Osnutek je dupikat Norrisove predloge, katero je odobrila Ameriška delavska federacija.

Komunist pridržan za deportacijo

Boston, Mass. — Sam Paul, organizator tekstilnih delavcev in voditelje stavke v Pawtucketu, R. I., je bil te dni aretiran in agentje delavskega departmenta so uvedli postopanje, da se ga deportira.

Misteriozna smrt bankirja

Chicago. — John Jacob Visser, 35-letni podpredsednik Kimbell Trust & Savings banke, 3600 Fullerton ave., je bil v torek ustreljen v svoji bančni pisarni. Našli so ga mrtvega s kroglo v sencu. Policija domneva, da je Visser izvršil samomor, ko se mu ni posrečilo ubiti 67-letnega Van Wordena, upokojenega podjetnika, ki je zaupal Visserjevi banki $33,500. Visser in Worden sta bila sama v pisarni, ko je bilo slišati strele. Wordena so kasneje našli ranjenega v bolnišnici in povedal je, da ga je Visser udaril s kosom svinčene cevi po glavi in streljal nanj. Krogla ga je zadela v usta in šla je ven skozi desno lice.

Mravlje požrle vojno ladjo

Angleški časopisi poročajo skoro neverjetno vest, da so v nekem pristanišču v Avstraliji bele mravlje — termiti uničili angleško vojno ladjo.

Marljivost mravelj je znana tudi nam, saj jo stavljajo kot zgled pridnosti in marljivosti. A delo naših mravelj se ne da nikakor primerjati z uničujočim delom termitov — belih mravelj, ki žive le v južnih krajih; napravljajo si mravljišča iz ilovice, ki so po par metrov visoka in tako trdna, da jih ni mogoče razrušiti s prosto roko.

O požrešnosti teh mravelj krožijo govorice, ki pa so navadno vedno pretirane. Tako se pripoveduje, da so nekemu fakirju, ki se je dal pokopati v zemljo, vrgli za njim v grob pest termitov. Po 48 urah so ga odkopali in našli v grobu le obrane kosti. To pretiravanje dokazuje, kako velik strah imajo domačini pred termiti.

Govorica o požrešnosti termitov je pretirana; resnica pa je, da se te mravlje sila hitro množe. Ena sama samica lahko dnevno zleže do 40,000 jajčec. Termiti se hranijo z rastlinskim staničevjem; navrtavajo tudi suh les, a le od znotranje strani, da z zunanje niti ni opaziti njihovega razdiralnega dela. V svojih nad sedem metrov visokih mravljiščih goje tudi neko gobasto rastlino, s katero se hranijo. — Najnevarnejši termiti žive v tropičnih deželah, manjše in manj nevarne pa je še najti v južni Franciji, Italiji in drugih deželah ob sredozemskem morju.

V dok nekega avstralskega pristanišča so pripeljali v popravilo angleško vojno ladjo "Albion." V doku so z ležajev odstranili stroje in jih zavlekli v popravilo. Na izpraznjeni ladji sta ostala le dva stražarja.

Po par mesecih so bili stroji popravljeni, in s pomočjo velikih žerjavov so stroje dvignili ter jih spustili na ladjo. Ko so verige toliko popustile, da so stroji legli na staro mesto, se je "Albion" preklala kakor tanka orehova lupina. Stroji so obviseli na verigah, mehaniki in monterji pa so si komaj rešili življenje.

Komisija je ugotovila, da so termiti v tej dobi, ko so bili stroji v popravilu, izvotlili vse lesene dele, vsled česar je ogrodje ladje "Albion" izgubilo vso prožnost.

DELO ŽELIM DOBITI

na farmi jaz s svojo 35 letno ženo in 12 letnim sinom. Razumem se posebno na kokošjerejo, zajčjo rejo in drugo rejo razne živine, kakor tudi delati s traktorjem in vrtnarstvo ter sadjarstvo, razumem precej tudi dobro živinozdravništvo. Sprejmem delo tudi za oskrbnika v kaki dvorani ali večji hiši. Glede vsega se pogovorimo pismeno. Marsikdo me pozna iz mojih dopisov v Prosveti za naše farmarje. Se priporočam, Frank Lukančič, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ČUDOTVORNA PRIRODNA ZDRAVILA

Priroda nam daje vsako zdravje ako ji tudi samo pritiko. Vsako jih je ozdravelo, ker so zbolukali naše narave. Tako boste tudi Vi ozdravili — brez zbojza kako dolgo vas bolezen mudi in kolko zdravnikov in zdravil ste že poskusili.

Naša prirodna zdravila pomagajo, ker so sestavljena iz živilorodnih trav, korenin, cvetja — povedajo vas k polnemu zdravju. Opišite nam vašo bolezen in pošljite 10c, za poštnino in ravnilnev, a mi vam pošljemo na poskus BILNI LIJEK zapisano za vaš slučaj. Mi dobivamo zahvalna pisma o našem PRIRODNEM BILNOM LIJEKU — ALL HERB TONIC — ki je izvrsten za obistne bolezni, jetra in želodec in za žrelo. Pišite nam ke danes ali pridite osebno za brezplačni nasvet in pregled k Dr. Michael's, 4745 So. Ashland Ave., 3542 West 26th St., 1305 Milwaukee Ave., ali v naš glavni urad na 1642 West North Ave., Chicago Ill.

—Fotograf Pictures

Podmornica Nautilus na svoji zadnji plovbi. Bila je potopljena v bližini Bergena, Norveška, potem ko se je vrnila z daljnjega severa pod vodstvom Huberta Wilkinsa.

V boju za kruh

Za Prosveto spisal *Nace Mihevc*

"Hm, kaj naj porečem. Če bo ljudstvo zato, potem bo gotovo nastala vojna!" mu odgovori Jože.

"Kaj se pravi to, če bo ljudstvo zahtevalo? Ako bo naš presvetli cesar dal ukaz, gremo vsi kot mož na Srbe in to brez obotavljanja," mu odgovori fužinar.

Jože se nasmehne.

"Gospod, vi gotovo ne, ker ste že v letih; vam ne bo treba vzeti puške na ramo in svojcev zapustiti!"

"Hm, ampak koristil bom vojni. Mojo fužino preuredim za izdelovanje municije in to je tudi veliko."

"Tudi to je prispevek k vojski, ki pa je seveda dobro plačan," mu pravi Jože.

Živahno govorjenje je nastalo pri omizju, temu povod je dal Jože, ki je pobijal patriotizem onih, ki jim je nosil dobičke. Delavci pri drugih mizah so pa boječe prisluškovali in Jožeta občudovali, kako spretno je pobijal gospodo.

Predilniški uradnik Hartnagel potreplje Jožeta po rami.

"Mi vsi smo: Für Got, Kaiser and Vaterland. In vi, če boste tako sprehen, vam schlecht gehen!"

Pri teh besedah sune Brinar Jožeta pod mizo, češ, naj ne govori tako. Še dolgo so se razgovarjali, vsi navdušeni za vojsko, le Jože jim ni ostal dolžan nobenega odgovora. Na nasprotni strani so sedeli pri mizi štirje tovarniški delavci in eden od starejših jim pravi:

"Glejte, če bi bili vsi taki kakor oni tam, potem tudi presvetli kajzer ne bi mogel ničesar ukazati!"

"Bodi tiho, da te kdo ne sliši," ga opozori poleg njega tovariš.

"E, kaj, tam oni gospod ima prav," mu ta odvrne.

Delavci so postali vedno glasnejši. Jože, Lenčka in Brinar so se poslovili in odšli domov. Pri mizi je nastala tišina, nazadnje se je oglasil Hartnagel:

"Geferliche človek, kajne?" Ostali so le tiho pokimali, tovarnar usnjarne pa je po dolgem molku dejal:

"Bomo že poskrbeli, da ne bo geferlich!"

V gostilni je nastala megla cigaretnega dima, da si komaj razločeval ljudi. Alkohol je osvojil možgane in se ž njimi po svoje igral. Razen štirih delavcev je bilo vse navdušeno za vojno, in to tako, da so tu nastali dve grupi, ki sta se zunaj na cesti pričeli pretepati.

Ko so Jože, Brinar in Lenčka prispeli domov, so se še dolgo v noč pogovarjali.

"Pozno je že," pravi Jože.

"E kaj, saj je jutri nedelja, bomo pa malo delj poležali."

"Tako je," je pripomnil Brinar.

Drugo jutro je Lenčka vstala kakor druge dni in odšla v Tržič, da kupi meso za kosilo. Jože in Brinar sta še spala in Lenčka jih ni budila. Ko je prišla v Tržič, vidi gručo ljudi pred občinsko pisarno, ki so se gnetli pred velikim lepakom. Od daleč je pogledala, ni pa videla drugega kakor naslov, ki se je glasil:

"Mojim milim narodom!"

Srečala je soseda, katerega je vprašala:

"Kaj pa je novega, ko se tako drenjajo?"

"Vojska je napovedano in v štiriindvajsetih urah morajo vsi obvezanci iti k svojim polkom."

Lenčko je stresel mraz, hitela je v mesnico po meso, da pride s to novico čimprej domov do Jožeta in Brinarja. Doma je šla takoj v sobo.

"Jože, Jože, splošna mobilizacija je napovedana! Vstanita!"

Jože in Brinar sta takoj vstala, se oblekla in drug drugega vprašala: Kaj sedaj?" Šel je nekajkrat po sobi gor in dol, nato pa dejal:

"Popoldan se odpelješ in grem s teboj do Ljubljane in čez noč ostaneva v Ljubljani, da vidiva, kaj in kako se bo to razvijalo!"

"Dobro," pravi Brinar. "Sam sem radoveden, jutri na večer se pa odpeljem domov, da žena ne bo imela prevelikih skrbi, kje sem."

Jože in Brinar sta tekala po Ljubljani, največ sta se držala krog kolodvora in gledala, kako odhajajo vlaki z vojaki. Dosti jih je bilo, iz katerih je Jože bral z obrazov skrb, še več pa takih, ki so bili že hripavi od ukanja in petja vojaških pesmi. Med vsem se je razlegala najbolj kasarniška himna kranjskih Janezov:

"Regiment po cesti gre
in moj Janez zraven je . . ."

Jože se je obrnil proti Brinarju: "To-le veselje se bo kmalu poleglo."

"Tudi jaz mislim tako," mu de Brinar.

Pa zopet so zaorili kripavi glasovi:

"Moj fantič je za frajtarja, pa nima pobenega krajcarja . . ."

Žene z otroci v naročju so si brisale lica in materam se je poznalo na ustnicah, da so prosile boga za svoje sinove, da bi vračali se živi in zdravi. Vmes je bilo več starih devic, ki so delile vojakom aluminijaste svetinjice. Bile so Marijine device s plavimi trakovi okrog vratu . . . Vse to je Jože opazoval in si ustvarjal svojo sodbo. V ljubljanskih cerkvah so molili za presvetlega cesarja Franca Jožefa I. in za njegovo zmago nad Srbi . . .

XXVI.

V škripcih

Jože in Brinar sta se drugi dan na večer vračala domov: Jože na Gornejhsko, Brinar na Dolenjsko. Oba sta slišala iste melodije po postajah, hripavo petje: "Regiment po cesti gre . . ." Vmes pa jok mater, žena in otrok. Peljal se je do Radovljice, kar je že Lenčki pri odhodu povedal. Ko je dospel vlak na radovljiški kolodvor, ga je tam že čakala Lenčka. Jože je ni uzrl, ko ga je ona nenadoma prijela zadaj za roko.

"Kako, da si prišla?" jo je Jože začudeno vprašal.

Lenčka vzdihne in pravi:

"Nujno te imam v važni stvari obvestiti!"

"Kaj pa je takega?"

"Žandarji Te iščejo, bili so že trikrat danes pri nas. Oni lopovi sinoči so te gotovo denuncirali!"

"Vse je mogoče," ji Jože mirno odgovori.

"Kaj naj storim, pri njih se zglasim, da izvem kaj hočejo."

Lenčka je bila v velikih skrbeh. Molče je stopala poleg njega. Blizu doma ji je dejal Jože, naj gre kar domov, on pa se zglasi na orožniški postaji.

"Če te pa tám obdržijo, kaj pa potem?"

"Bolje je, kakor pa da me potegnejo ponoči iz postelje!"

In res jo je mahnil Jože naravnost v Tržič na orožniško postajo. Ko je prišel do stražmojstra in mu pove svoje ime, se ta ni nič razgovarjal z njim, temveč mu je takoj napovedal aretacijo in ga pridržal na postaji do prihodnjega vlaka, s katerim so ga ekskortirali v Ljubljano.

Drugo jutro so ga zaslišali in vprašali v kaki družbi se je nahajal prevčerajšnjim in kaj je govoril v tej družbi. Nato pa so ga zopet zaprli.

(Dalje prihodnjič.)

Alfred Polgar:

ROKAVICE

Sprehajala sta se po gozdu in nenadoma je rekla žena, da bi tudi ona rada imela izprehodno palico. "Nič lažjega, kakor to", je odgovoril mož, "samo trenotek". Položil je rokavice na tla, odlomil vejo in napravil iz nje za ženo nekako izprehodno palico. Potem sta šla dalje, in ko sta bila utrujena, sta legla v travo. Tedaj je mož zapazil, da nima rokavic. "Vsekakor morajo ležati tam, kjer sem ti delal palico," je rekel; "ponje skočim. Takoj se vrnem."

Vrnil se je torej po poti, po kateri sta prišla in se je pri tem iz navade namenil preiskati "pogreško", kaj bi mogla imeti neki sorodnega s pozabljanjem rokavic. Rokavice so bile ženino darilo, zatorej ni bilo nič resničnejšega, kakor da se je v tem izgubljenju pojavila skrita želja, pustiti ženo kjerkoli ležati. Med tem je mož pogruntal to misel, šel je čez prostor, kjer so ležale rokavice, ne da bi jih opazil in nazaj, prav do začetne točke izprehoda.

Medtem pa je žena, vznemirjena, kje da se njen spremljevalec tako dolgo mudi, vstala in je šla sama na pot, na kateri bi se morala srečati z vračajočim se — nobena druga pot ni prišla v poštev — in je našla rokavice tam, kjer bi jih on moral najti. Tega si zdajle ni in ni mogla razjasniti. Ali se je možu kaj pripetilo? V tem mirnem, nedolžnem, od dopoldanskega solnca razsvetljenem gozdu? Morda je zgrešil pot? Na tem prostranem izprehajališču, na katerem se ne more nič zgrešiti? Na noben način si ni mogla slučaja razjasniti in zato jo je popadla, kakor je to že preveč običajno pri izobraženih ženskah, pravcata jezica na moža in se je v srdu tako zelo izčrpala, ko ga je zapazila, da prihaja, da je zavpila: "Tako torej, to je navadna podlost od tebe!" in mu je vrgla rokavice pod noge.

No, zdaj pač vemo, da je mož, kakršen je že bil takoj na začetku izprehoda, zatopljen v sladke sanjarije — v pravem strahu, da bi moglo biti ženo radi njega strah — takoj pritekel po poti, ne da bi dalje iskal po rokavicah. Bil je zasopel, poten, na ustnicah, na najzunanjem robu ustnic že, je imel pripravljene ljubeznive besede, pripravljen, da pade na kolena; tako je prišel sem: tu pa ga dočaka "navadna podlost"! Stresel se je nekoliko nad tem, kar je tako nenavadno in nepričakovano prišlo nadenj, potem je izpljunil še tisti ljubeznivi ostanek, ki ga je vznemirjal na ustnicah (kakor od cigarete na ustnicah ostalo tobakovo nitko) in se je obrnil, da bi šel domov. Nato pa ona: "Zdaj si kajpada spet hud . . . in jaz umiram že dve uri od strahu." "Pred tremi četrt ure sva šlá z doma," je on zlobno pripomnil. "Torej se mi je to zdelo bolj dolgo kakor dve uri. Kje si bil ta čas?" "Naletel sem na očarljivo blondinko in sem ji nekoliko delal silo . . . Sploh, koliko napitnine, meniš, moram dati vratarju?"

"Ti imaš navado, da se izmikaš, če ti pogovor ne ugaja, zlasti, če je vznemirljiv," je zavpila, "rokavice . . ." "Kje so torej bile?" "Prav tam, kjer si jih pustil." "Smešno in jaz jih niti opazil nisem." "Smešno, imenuješ to, jaz to imenujem bedasto."

Tedaj sta šla preko mostička, pod katerim je tekla voda in on je vrgel vanjo rokavice. To je bilo za njeno razmerje mučno dejanje in je ženo tako prestrašilo, da je samo ljubeznivo objela moževo roko in čebljala: "Muši, puši!" Po kratkem molčanju je pristavila: "Kako moreš biti le tako zloben? Zakaj nič ne govoriš? Zakaj se ne prepiraš z menoj, če si hud? Zakaj mi ne prismoliš ene?"

"Hočem ti razložiti," je rekel mož. "Če ti dam klofuto, v resnici ali metaforično — tako peče lice mene in se čutim sam sebe tepenega in ponižnega. Če ti rečem kaj v jezi, kar bi tebe bolelo, tako občutim sam svojo jezo in še tvojo bolečino, torej sem dvakrat na slabem. Ničesar ti ne morem storiti, ne da bi tega storil sebi. Morebiti je ljubezen, morebiti slabost. Če bi le kdaj prišel do tega, kakor bi moral storiti; da bi ti prizadejal bolečino, ki ne bi mene bolela. Največ mož, mislim, ne umori svojih žen zato, ker jih preveč ljubijo. In potem si me vendar ti nagovorila z mojim nežnim čuvstvom. Ti si mi dopovedala, če reče dober, ljubezniv, prijazen človek, kakor sem jaz "Kaj še", potem je to že tako, kakor pred nekom drugim sunek v trebuh in če se hladno smehljam, zatorej naj bo to v mojem nežnem razgovoru že nezaslišana brutalnost. Torej se moram zadrževati, kajti ne morem tvegati, da se ne bi zgrudila umorjena, če bi ti dejal "Neumna gos". Potem tvoj temperament. Zgodi se, da se po kakem prepiru na ulici obrneš in jo popihaš. Sveta nebesa, koliko strahu moram prestati! Ne morda, ker se bojim, da se ne bi vrgla pod avto, ampak ker se bojim, da ne bi prizanesla, čisto iz svoje hudobnosti. Oj, Tvoj značaj! Nikakega strahu nimam, da si kaj storiš, če bi bilo svobodno; toda bojim se, da se ti kaj prepeti. Naključje je vselej zoper mene in skrite, zločeste želje, ki jih ima človek takole v jezici, pridejo tudi v poštev. Zdaj ti hočem nekaj strašnega razodeti: danes sem vrgel v vodo tebe, ne rokavice."

Odmor.

"Lepe že itak niso bile več," je rekla žena. "Jutri ti jih kupim par novih. Muši puši."

B. Ri.:

TEŽAK SLUČAJ

Na vlažni ilovnati poti je stal napol zakrit med leskovim grmovjem visokoraščen in koščen možek. Čevlji so mu bili že znošeni, hlače na več mestih zakrpane, gornji del telesa pa mu je zakrival suknjič, ki je le slabo pokrival kožo. Takoj na prvi pogled se mu je poznalo, da je delomržnež mestnega stanu, ki mu pa življenje v mestu ni dosti prijalo radi budne policijske oblasti.

Videti je bil prav dobre volje. Najbrže je kje dobil dovolj hrane in morebiti tudi pijačo. V žepu je žvenketalo nekoliko drobiža, ki ga je nameraval prihraniti za prihodnji dan. Kadil je cigareto in še tri so mu zvedavo kukale iz prsnega žepa.

Po gozdu se je zaslišala brezskrbna vesela popevka, ki je prihajala vedno bližje. Potepuh je prisluhnil ter se hitro skril v mračno senco grmovja. Takoj nato je mimo priskakljalo mlado dekle svetlih las, sivomodrih oči in rdečih lic. Brezskrbno je prepevala narodno popevko ter stopicala po ozki gozdni poti. Iz grmovja se je dvignila najprvo oglata potepuhova glava, takoj nato pa je na stezo stopila še njegova robata postava. Previdno se je ozrl na vse strani, a žive duše ni mogel opaziti daleč na okoli, le med grmovjem se je svetlikala dekličina bela obleka. Dobro je vedel, da na močvirni poti, katero je ubrala deklica, da si skrajša pot do doma, ne bo imel nikakega pajdaša. Še se je v daljavi slišala vesela dekličina pesem, ko je pričel teči za njo . . .

•

V večernem mraku sta sedela na terasi gospod Okrutov, veleposestnik in gospa Bekassova, ki je pred par tedni prišla s svojo hčerko Heleno na deželo na oddih.

"Vi me nameravate res priporočiti pri gospodični Heleni?" je rekel gospod Okrutov in ogledoval ogorek svoje cigarete.

"Prav rada! A če bo moje prigovarjanje kaj pripomoglo . . . Boljšega moža si za Heleno niti želeti ne morem. — A, ona je trmoglava in jaz nimam moči, da ji bi ukazovala."

"In upate, milostljiva gospa, da bi me gospodična hotela za soproga?

"Ako vam odkrito povem . . . ne. Ona je mlada in ne hlepi po bogastvu. Tudi mlada kri ne sodi med starejše . . ."

"Bom zelo dober soprog, in gospodični Heleni nameravam pustiti vso prostost."

"Če ji pustite prostost, je dobro, ker drugače si jo vzame sama. Stori vedno le to, kar ji ugaja . . . Kakor sedaj! Kolikokrat sem ji prepovedala hoditi v mraku po gozdu . . . no in vidite, še sedaj je ni domov. Mati sem. Skrbi mi napravlja ta otrok. Kako lahko se prehladi ali pa izgubi v temi . . . hudobnih ljudij je pa povsod dovolj . . ."

"Ravno sedaj prihaja", je prekinil gospod Okrutov, ko je v mraku opazil belo žensko postavo.

"Ali se res ničesar ne bojiš, Lena?" je pričela gospa Bekassova, a je takoj utihnila videč dekličin omahujoči korak. "Kaj ti je? . . . O Bog, kako izgledaš?" je prestrašeno vskliknila gospa.

"O . . . o . . . daj mi prosim požirek vode . . . ali vina . . . Ne morem dalje . . ." je z muko spravila iz sebe.

"Joj, kakšna si! Vsa spraskana, — obleka raztrgana, povaljana in mokra . . ."

"Šla sem skozi močvirje, da si prikrajšam pot . . . pa sem se izgubila . . ." Naslonila je glavo na steno in omedlela. Spravili so jo v posteljo, kjer je mati prebedela in prejokala vso noč, ker je Helena v spanju govorila nerazumljive besede.

Prihodnje jutro se je bolnica umirila. Mati ji je sporočila Okrutovo snubitev in Helena je na njeno začudenje takoj privolila in postala še veselejša.

•

Na zatožni klopi v Martinowu je sedel možak, obtožen ponarejanja denarja; obtožnica mu je naprtila še mnoge druge grehe. Radovedni meščani so bili razočarani, ko so na zatožni klopi videli starikavega moža ugaslih in vodenih oči ter popolnoma plešaste glave. Obtoženec je nemo strmel na občinstvo ter malomarno odgovarjal na stavljena mu vprašanja. Iz Moskve je prispel mlad državni pravdnik. S svojim ognjevitim govorom je ožigosal obtoženčevo življenje in vsa njegova grešna dejanja, a poslušalce ni mogel navdušiti s svojim govorom. Najbrže je bila temu kriva njegova presuha postava, na kateri je čepela ogiata glava, pokrita z redkimi lasmi.

Med njegovim govorom se je obtoženčevo lice razjasnilo. Oči so mu oživele, kakor da bi videl kaj znanega in prijetnega. — Med radovednim občinstvom je opazil mlado belooblečeno deklico, poleg katere je sedela postarna dama, očitno njena mati, ker je na las sličila deklici. Obtoženec se je pričel zadovoljno smehljati, kar je spravilo damo v veliko zadrego. Pozorneje si je ogledala obtoženca in njena radovednost se je izpremenila v grozo. Ko je opazil bledico na obrazu dame, je umaknil pogled in pobesil glavo.

Državni pravdnik je med tem dokončal svoj govor, na kar se je sodni dvor umaknil v posvetovalnico. Govornik je pristopil k damama ter ju nagovoril: "No, mamica in Olga, kako vama je ugajal moj govor?"

"Ja . . . ja . . . zelo." je s silo izgovorila gospa Okrutova. "A reci mi odkrito, ali ga bodo obsodili?"

"Razumljivo, mamica, — dosmrtna ječa!" Preko smrtnobledega lica gospe Okrutove je šinila senca.

"Zakaj si tako razburjena, mamica? Ti je slabo?"

"Tirga ne smeš spraviti v zapor! Ti ne!" je prosila.

"Jaz ne? Saj to je moja dolžnost. Lopovi ne smejo uiti kazni. In zakaj naj bi ravno jaz delo izjemo?" je začudeno povprašal mladi Okrutov svojo mater.

Na uho mu je povedala strašen, a skoro nemogoč odgovor. "Ker . . . ker je tvoj oče . . .!"

V dobi gospodarske krize

"Dragi moj nečak! Na žalost ne razpolagam več s takimi sredstvi, da bi ti mogel kupiti zimsko suknjo, ki sem ti jo obljubil. Zato pa ti pošiljam dve škatljici aspirina, če bi se utegnil prehladiti . . ."

ČEMU TRPETI

vsled zaprtnice, slabih obisti, bolečin na jetrih, akutne neprebavnosti po jedi, pilin v želodcu in okrog srca, omotica in glavobol se hitro ozdravi s

MAY-WINE

Čista zdravilna tonika. Cena $1.00. Z naročilom pošljite ček, money order ali gotov denar na:

DR. KLIMEK LABORATORY
601 N. State Street, Chicago, Ill.

Ako se ne počutite bolje ko povzdignete dozo te slavne zdravilne tonike, vam povrnemo denar.

(Potrebujemo zastopnike)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

ZA PRAZNIKE

Skupno potovanje

Ako ste namenjeni za božične praznike v stari kraj, tedaj je v Vašem interesu, da se pridružite svojim rojakom na glavnem božičnem skupnem potovanju Slovencev na 11. dec. Nudijo se Vam izredne ugodnosti. Takoj pišite za vsa potrebna pojasnila na spodnji naslov.

Denarne pošiljke

Božič je čas denarnih pošiljk v stari kraj. Ako le morete, se spomnite potrebnih svojcev s primernim darom, četudi majhnim; vsak dolar bo dobrodošel.—Naša denarna nakazila za božič, poslana po naši tvrdki, bodo hitro in zanesljivo dostavljena v starem kraju, pa bodisi že v dinarjih, lirah, dolarjih ali drugi valuti.

Vsa pisma in druge pošiljke naslovite na:

LEO ZAKRAJŠEK
630—9th Ave. New York, N. Y.

HAYES DENTAL

X-RAY

Glasoviti zobozdravnik, čigar urad se nahaja na znani State ulici blizo Van Buren. — Pazite na popravke vaših zob. — Izdelek in zdravljenje prvovrstno in popolno. Točna postrežba zmerne cene.

Dr. ROBERT S. HOWE, uprav.
326 South State Street, Chicago, Ill.

ZNIŽANE CENE ZA TJA IN NAZAJ

Do Ljubljane

IN NAZAJ PREKO HAMBURGA

$174.00 V TRETJEM RAZREDU

(U. S. davek posebej)

Ta cena je zdaj veljavna na vseh naših parnikih!

Za podrobnosti vprašajte lokalne agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

DENTIST

DOBRI ZOBJE $8

Garantirani

PREGLEDAM BREZPLAČNO
MOJE CENE SO ZMERNE

Crowns v sliini do $3.00
Fillings v sliini do $1.00

Dajanje gasa s OXYGEN za izdiranje zob brez bolečine

X-RAY DELO—Vzamite moj nasvet in moje cene za vaše delo na zobeh predno se poslužite kje drugje.

DR. CARY

20 letna izkušnja v praksi

N. W. Corner State and Randolph St., 2nd Floor
Over Drug Store Entrance
6 W. Randolph St.
Odprto zvečer do 9.—V nedelje od 9 do 1 uro.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA